PROJEKTO

„AUGU PATS – AUGINU KITĄ. III. Jaunų žmonių asmeninių, socialinių ir kultūrinių kompetencijų ugdymas mažesniuose Lietuvos miestuose“

APIBENDRINIMAS, TYRIMO DUOMENŲ ANALIZĖ, REKOMENDACIJOS

Švenčionių rajono Pabradės „Ryto“ gimnazija

2017

Projektas „Augu pats – auginu kitą: Jaunų žmonių asmeninių, socialinių ir kultūrinių kompetencijų ugdymas mažesniuose Lietuvos miestuose. III dalis“ buvo vykdomas Švenčionių rajono Pabradės „Ryto“ gimnazijoje 2017 metais. Projektą organizavo ir vykdė Viešoji įstaiga „Menų ir mokymo namai“, finansavo Lietuvos kultūros taryba kartu su Lietuvos Respublikos kultūros ministerija ir VšĮ „Menų ir mokymo namai“.

Projekto **tikslas:** Interaktyvių metodų pagalba padėti Lietuvos miestelių vaikams ir jaunimui ugdyti asmenines, socialines ir kūrybines / kultūrines kompetencijas.

Projekto **uždaviniai:**

- Anketinės apklausos būdu surinkti informaciją apie kiekvienos dalyvaujančios ugdymo įstaigos patiriamus sunkumus, juos išanalizuoti ir remiantis rezultatais tinkamai pasirengti darbui su kiekviena konkrečia ugdymo įstaiga;

- Apmokyti ugdymo įstaigų lyderius Forumo teatro ir Vaizdinių teatro metodų, kuriuos jie pristatys bendruomenei ir naudos ateityje renginiuose ir klasės valandėlėse;
- Parengti ir pristatyti Forumo teatro etiudus bendruomenėms, skatinant pamatyti aktualias socialines problemas, pradėti apie jas kalbėtis ir ieškoti būdų joms spręsti;
- Suteikti kiekvienai ugdymo įstaigai grįžtamąjį ryšį, kuris padės atkreipti dėmesį į tai, kokius resursus galima panaudoti esamoms problemoms įveikti;
- Parengti Gerosios patirties ir projekto apibendrinimo leidinį, pristatantį projekto veiklas platesnei visuomenei.

Anketiniame tyrime dalyvavo 51 respondentas (41 vaikas ir 10 mokytojų), pirmuosiuose mokymuose - kūrybinėse dirbtuvėse, 2017 kovo 31 dieną – 22 dalyviai (iš jų 20 vaikų ir 2 darbuotojai), antruose mokymuose, 2017 balandžio 5 dieną – toks pats skaičius dalyvių, o į renginį – Forumo teatro spektaklį susirinko virš 60 žiūrovų.

Šiame apibendrinime, grįžtamajame ryšyje mokyklai bus remiamasi anketinio tyrimo rezultatais, mokymų – kūrybinių dirbtuvių metu išryškėjusiais sunkumais bei resursais, atsižvelgiama į Forumo teatro spektaklio mokyklos bendruomenei metu kilusius pastebėjimus.

Anketinio tyrimo duomenų apžvalga:

- 93 % moksleivių nurodė, kad mokykloje jaučiasi saugūs ir reikalingi;
- 22% nurodė bent kai kada patirtiantys mokykloje psichologinį smurtą (40% tyrime dalyvavusių mokytojų taip pat pastebi psichologinio smurto tarp vaikų egzistavimą);
- 19,5% vaikų teigė bent kartais patiriantys fizinį smurtą mokykloje, šio reiškinio egzistavimą patvirtina ir 40% tyrime dalyvavusių mokytojų;
- Moksleiviai įvardina tokias, jų nuomone, pagrindines mokyklos problemas: rūkymą, namų darbus, patyčias. Mokytojai taip pat teigia, kad problema yra rūkymas, o greta kaip problemą nurodo vaikų tarpusavio santykius ir priklausomybę nuo kompiuterių ir mobiliųjų telefonų (panašu, kad ši problema mokykloje jau yra sprendžiama).
- Kalbant apie vertybių, nuostatų ir tolerancijos įvairioms grupėms bei mažumoms tyrimą, išryškėjo, kad mokyklos bendruomenė gana palankai žiūri į tautines mažumas, nors nuomonių pasitaikė įvairių. Daugiausiai neigiamų nuostatų kalbant apie religiją ir tautybę, buvo

nukreipta į žydus ir musulmonus, galbūt dėl to, kad šios grupės mokyklos bendruomenei yra mažiausiai pažįstamos. Itin nepalankiai buvo vertinami homoseksualūs asmenys. Tikėtina, kad mokyklos bendruomenė vis dar stokoja adekvačių žinių apie lytinę orientaciją, o taip pat ir apie lytinę tapatybę, tad linkę remtis stereotipais, išankstinėmis stigmatizuojančiomis nuostatomis. 22% tyrime dalyvavusių vaikų pritarė teiginiui „muša, vadinasi, myli“, panašus procentas linkę rasti pateisinimų fizinėms bausmėms prieš vaikus.

Pirmasis susitikimas su mokyklos lyderiais įvyko 2017 03 31. Jo metu buvo pristatyti anketinio tyrimo rezultatai, dalyviai kviečiami išreikšti savo nuomonę ir ją pagrįsti „Vertybių / nuostatų išsiaiškinimo“ žaidimo – pratimo metu. Norisi pasidžiaugti, kad kalbantis apie įvairias nuostatas tautinių mažumų atžvilgiu, vaikai daug pasakojo apie savo asmenines patirtis, pažintis, kurios paneigia vyraujančius stereotipus, o tie, kurie tokios asmeninės patirties neturėjo, įdėmiai klausėsi ir netgi pratimo metu keitė išankstinę turimą nuomonę. Daugiausia diskusijų sukėlė klausimas apie tai, ar bet kokios fizinės bausmės prieš vaikus turėtų būti uždraustos. Nuomonės labai išsiskyrė, daug kas dalinosi savo asmenine patirtimi: vieni pabrėždami neigiamas smurto pasekmes, kiti tokį elgesį teisindami.

Yra žinoma, kad smurtas yra perduodamas iš kartos į kartą, vaikai linkę teisinti tėvus dėl patirtos skriaudos ir jeigu tokios patirties nereflektuoja - taip pat elgiasi ir su savo vaikais. Todėl itin svarbu su vaikais kalbėtis apie smurto žalą, supažindinti su negatyviomis smurto pasekmėmis ir mokyti ieškoti adekvačių bendravimo būdų, paremtų dialogu, o ne prievarta ir smurtu. Atrodo, kad jau po šios diskusijos bent keli vaikai suabejojo, ar tikrai smurtas – kad ir koks jis bebūtų - yra toks „nekaltas“.

Šio susitikimo metu dalyviai mokėsi Vaizdinių teatro metodo, o antrojo - 2017 04 05 – Forumo teatro metodo. Tai – brazilų režisieriaus Augusto Boalio sukurtos Engiamųjų teatro sistemos dalis. Šie metodai būtent ir skirti atpažinti toms socialinėms situacijoms, kurias norėtųsi keisti ir mokytis kitokių, neparemtų smurtu ar patyčiomis, elgesio būdų. Prieš kurdami etiudus, dalyviai diskutavo, kokios aplinkui matomos problemos juos skaudina bei įvardino tokius dalykus: smurtas prieš vaikus, šiukšlinimas, rūkymas, vyresniųjų patyčios iš mažesniųjų, alkoholizmas. Dalyviai sukūrė tris Forumo teatro etiudus, kurie visi buvo pristatyti vėliau susirinkusiai publikai. Vaidinimams buvo pasirinktos tokios temos, kaip šiukšlinimas, alkoholizmas ir smurtas šeimoje, patyčios ir smurtas mokykloje (ir suaugusiųjų abejingumas). Publika dalyvavo itin aktyviai, siūlė sprendimus, patys ėjo vaidinti į sceną, jiems šios problemos pasirodė pažįstamos. Džiugu, kad vaikai

nesijautė bejėgiai, o turėjo įvairiausių pasiūlymų šioms situacijoms išspręsti. Tad tikėtina, kad jei jie ateityje turėtų galimybę dalyvauti panašiose veiklose, taptų vis sąmoningesniais ir aktyvesniais piliečiais.

Pastebėjimai ir rekomendacijos tolesniam darbui:

- Atsižvelgiant į tai, kad tiek mokytojai, tiek patys vaikai labai aktyviai įsitraukė į procesą, norėtume rekomenduoti tęsti šią veiklą ir taikyti išmoktus metodus ateityje. Susirinkę vaikai ir suaugusieji buvo aktyvūs, kūrybingi, tad tokie interaktyvūs būdai iškelti problemas į paviršių ir jas spręsti turėtų šioje mokykloje būti priimtini ir mėgstami. Jei tokia veikla taps reguliari, bus integruota į pamokas, klasės valandėles, tai turės ilgalaikį teigiamą poveikį, mokys vaikus atpažinti problemas, į jas reaguoti ir spręsti nesmurtiniais būdais.
- Rekomenduojame atkreipti dėmesį į mokyklos kolektyvo turimas neigiamas nuostatas tam tikrų grupių atžvilgiu ar išryškėjusį mokymų metu polinkį teisinti fizinį smurtą. Darbui su nuostatomis svarbu švietimas, pagrįsta faktais informacija, o taip pat ir šio projekto metu naudoti interaktyvūs būdai, kurie leistų iš arčiau patirti, ką jaučia žmogus, į kurį tokios nuostatos nukreiptos bei kokias pasekmes sukelia smurtinis elgesys bei kokių alternatyvų jam būtų galima rasti.

Keli projekto „Augu pats – auginu kitą“ dalyvių Švenčionių rajono Pabradės „Ryto“ gimnazijoje atsiliepimai:

- Tokie užsiėmimai mokykloje gali padėti sumažinti patyčias, atvest mokinius į protą.
- Išmokau perteikti jausmus judesiais, vaidinti.
- Visos linksmybės labai įsiminė. Įsiminė viskas, ką sakė ir ką mes darėme.
- Mokiniai, mokytojai pamatė, ką gali daryti geriau, kad mokyklos bendruomenėje būtų geriau.
- Aš išmokau daug dalykų, kurie mane pamokė, kaip reikia elgtis, kad galima viską pakeisti.
- Toks projektas skatina mąstyti, pažinti ir draugauti.
- Sužinojau daug naujo, niekada anksčiau nemaniau, kad teatras yra toks įdomus užsiėmimas.
- Aš spektaklyje supratau, kas būtų, jei kai ką pakeistume, žinosiu, ką daryti tokiu atveju.

Augusto Boal: „Mes turime sukurti kitokį pasaulį, kadangi žinome, kad tai yra įmanoma. Bet tik nuo mūsų priklauso, ar sukursime šį kitą pasaulį savo rankomis ir veikdami scenoje bei savo pačių gyvenime“.

Sėkmės!

Parengė: psichologė Virginija Skučaitė-Budrienė